

ESTATE PLANNING

Filantropie anno 2024

Tekst **Anouck Lejeune**

Speelt u wel eens met de gedachte om één of meerdere goede doelen financieel te steunen? Heel wat klinkende namen in de (beurs)wereld zijn u reeds voorgegaan, denk maar aan Bill Gates, Warren Buffett of Georges Soros die het grootste deel van hun vermogen in een filantropische stichting hebben ondergebracht.

Hierna staan we stil bij de verschillende mogelijkheden, aandachtspunten én de fiscale gevolgen van een planning naar goede doelen.

Een duik in de geschiedenis...

Tot juli 2021 was het mogelijk om in uw testament een zogenaamd duolegaat op te nemen. Deze plannings-techniek werd voornamelijk gebruikt in de successieplanning van kinderlose singles of koppels van wie de nalatenschap dus zou toekomen aan verre verwanten (maximaal tarief erfbelasting van 55%) of zelfs aan de Staat indien er niets geregeld was.

In de praktijk betekende het **duolegaat** dat men twee legaten opnam in het testament: een eerste legaat aan het goede doel, met de last om de totaal verschuldigde erfbelasting te betalen en een tweede legaat aan de verre verwanten die hun erfdeel netto ontvingen. Men sloeg in voorkomend geval twee vliegen in één klap: bevoordeling van het goede doel én fiscaal vriendelijke begunstiging van verre verwanten.

Sedert juli 2021 werd het duolegaat in Vlaanderen echter afgeschaft waarbij men als belangrijkste reden het oneigenlijk gebruik van het duolegaat opgaf. Vaak zou een duolegaat immers zodanig zijn opgesteld dat er slechts een minimum toekwam aan het goede doel terwijl men de verkrijging van de verre verwanten zoveel als mogelijk fiscaal optimaliseerde. Voor inwoners van Wallonië of het Brussels gewest bestaat nog wel de mogelijkheid om met een duolegaat te werken.

U heeft een duolegaat opgenomen in uw testament... wat nu?

Het risico is immers groot dat het goede doel in de huidige stand van wetgeving meer erfbelasting zal moeten betalen dan het legaat dat zij ontvangt en bijgevolg het legaat zal verwerpen.

Foto: forbes.com

Wie vandaag nog een testament heeft waarin een duolegaat werd opgenomen, doet er dus goed aan dit na te laten kijken door een specialist terzake.

Fiscale wijzigingen en impact

Tegenover de afschaffing van het duolegaat, staat een belastingvermindering. Zo zal het tarief van de schenk- en erfbelasting voortaan 0% bedragen voor wie een goed doel wenst te bevoordelen.

Wij vestigen wel de aandacht op het feit dat dit gunsttarief niet van toepassing is voor legaten aan beroepsverenigingen en ook niet bij het bevoordelen van een private stichting. Het feit dat deze laatste een belangeloos doel zou nastreven, zal hier niets aan veranderen.

Men dacht aanvankelijk dat de afschaffing van het duolegaat een negatieve invloed zou hebben op het aantal legaten ten voordele van goede doelen maar niets is minder waar. Uit de legatenbarometer 2023 van HOGENT blijkt immers dat de 139 onderzochte goede doelen in de loop van 2022 elk gemiddeld 5 legaten van gemiddeld 1,3 miljoen EUR hebben ontvangen, hetgeen 18% van de opbrengst van deze "bedrijven" uitmaakt.

Maar hoe gaat u nu het best tewerk als u filantropie in uw planning wil verwerken?

Er bestaan verschillende manieren om aan filantropie te doen. Naast gewone schenkingen of legaten aan een instelling of een vzw is het mogelijk een **fonds op naam** op te zetten. Zo'n fonds heeft geen rechtspersoonlijkheid, maar de schenker kan er wel zijn naam aan verbinden en kan bepalen hoe het geld wordt besteed.

Soms willen mensen zelf het beleid uitstippelen van hun filantropische activiteiten, anders dan te schenken aan een VZW die autonoom het beleid bepaalt. Dat kan dan door een **stichting** op te richten. Zowel een stichting van openbaar nut als een private stichting zijn mogelijk.

De tussenkomst van een notaris bij de oprichtingsakte en bekrachtiging door Koninklijk Besluit maken gespecialiseerde begeleiding in deze quasi noodzakelijk.

Een alternatief is het sponsoren van een **leerstoel** aan een universiteit. Daar praten we echter meteen over grotere bedragen. Zo kost een leerstoel bij de KU Leuven jaarlijks 65.000 euro per jaar (en dat gedurende 3 jaar). Zo'n leerstoel levert natuurlijk wel de nodige visibiliteit op. Ideaal voor schenkers die zich enigszins willen profileren en wetenschappelijk onderzoek willen aanmoedigen. Vaak worden leerstoelen door bedrijven geschonken, eerder dan door particulieren.

Maar veruit de eenvoudigste manier is om een **schenking** te doen aan, of een **nalatenschap** te laten toekomen aan één of meerdere goede doelen.

Opteert u ervoor om het goede doel reeds tijdens uw leven een bepaald bedrag te schenken dan kan dit gebeuren via een bankgift of via een notariële schenking.

Een andere mogelijkheid bestaat erin dat u -een deel van- uw vermogen pas wenst over te dragen bij uw overlijden. U dient dan een notarieel of eigenhandig testament op te maken. Bij het eigenhandig testament dient u ervoor te zorgen dat dit met de hand geschreven én van datum en handtekening voorzien is.

In uw testament kan u één van de drie volgende legaten opnemen:

- een algemeen legaat waarbij uw gehele nalatenschap toekomt aan één of meerdere goede doelen;
- een legaat ten algemene titel waarbij u een bepaald percentage van uw nalatenschap of alle roerende dan wel onroerende goederen legateert aan het goede doel;
- een bijzonder legaat waardoor het goede doel een bepaalde geldsom of een bepaald goed zal ontvangen.

Bovendien is het bij een testament belangrijk om dit duidelijk op te stellen met vermelding van naam, adres en ondernemingsnummer van het goede doel. Het is ook raadzaam om een alternatief te voorzien voor het geval het door u gekozen goede doel niet meer zou bestaan op datum van uw overlijden.

Hoeveel kan u via schenking of testament laten toekomen aan een goed doel?

Laten we even terugkeren naar de situatie van mijnheer Buffett. Hij heeft in zijn testament voorzien dat er "slechts" 1% van zijn totale vermogen naar zijn kinderen zal gaan, terwijl 99% aan filantropische instellingen zal toekomen. 1% lijkt weinig maar in dit concrete geval moeten we dat toch wat relativiseren.

Aangezien de geschatte nettowaarde van mijnheer Buffett vandaag zo'n 135 miljard USD bedraagt, zullen zijn kinderen alsnog 1,35 miljard USD onder mekaar kunnen verdelen.

Maar dergelijke regelingen zijn in België niet mogelijk, althans niet wanneer u kinderen heeft. Uw kinderen zijn immers uw reservataire -door de wet beschermde- erfgenamen en kunnen niet zomaar onterfd worden. Sinds september 2018 zullen uw kinderen samen immers minimaal de helft van de rekenboedel⁶ dienen te ontvangen. U kan m.a.w. dus slechts 50% van uw vermogen aan een goed doel nalaten.

Maar wat als u hier geen rekening mee houdt en u toch uw gehele vermogen legateert aan een goed doel? In voorkomend geval zullen uw kinderen het testament kunnen aanvechten en via de rechtbank een vordering tot inkorting instellen om op die wijze hun reserve te recupereren.

Heeft u daarentegen geen kinderen en geen (huwelijks)partner meer, dan kan u in alle vrijheid en zonder enige beperking overgaan tot het opstellen van een testament ten voordele van de filantropie en/of derden. U heeft dan immers geen reservataire erfgenamen.

⁶ Dit is uw wedersamengesteld vermogen dat gelijk is aan uw vermogen op datum van overlijden + de in het verleden gedane schenkingen - lasten/schulden.

CONCLUSIE

Hetgeen voorafgaat, kunnen we kort als volgt samenvatten:

Heeft u vandaag een testament met duolegaat dan is het raadzaam om dit te laten checken door een specialist. U kan dan een nieuw testament opmaken of tijdens uw leven reeds overgaan tot het uitvoeren van schenkingen aan één of meerdere goede doelen.

Als u vandaag nog geen testament heeft opgemaakt maar u wil één of meerdere goede doelen bij uw succesplanning betrekken, dan kan u tijdens uw leven overgaan tot het uitvoeren van een schenking of u kan een testament opmaken waarin de filantropische gedachte verwerkt is.

In ieder geval zal geen van beide planningstechnieken aanleiding geven tot belastingheffing in hoofde van het goede doel aangezien het tarief schenken- en erfbelasting voor een inwoner van Vlaanderen werd vastgesteld op 0%.

Tot slot is het steeds aanbevelenswaardig om hiervoor een beroep te doen op een specialist terzake zodat u ook zeker bent dat het vermogen zonder juridische discussies bij het goede doel zal terechtkomen. •

Iedereen kan dromen van een betere wereld

Een parkje waar bewoners uit de buurt rust vinden, een crèche die jonge gezinnen teruglokt naar het dorp dat ze verlieten, een plek waar jongeren die het thuis moeilijk hebben zich gekoesterd weten. Allemaal begonnen ze als een droom van mensen die iets van waarde willen nalaten, ook al hebben ze geen kinderen. De Koning Boudewijnstichting helpt hen daarbij.

Filantropen zijn er in alle vormen en maten. Maar allemaal willen ze de wereld beter achterlaten dan ze hem gevonden hebben. Misschien niet voor eigen kinderen, maar voor alle toekomstige generaties. Nicolas Dehu, geboren en getogen in Maurage, een deelgemeente van La Louvière bijvoorbeeld. Deze landbouwer had altijd al een groot hart voor zijn plek op de wereld, en voor de mensen die er wonen. En misschien nog het meest voor de kinderen die hij zelf niet had.

Hij steunde de lokale jongerenvoetbalploeg, de harmonie en de Gilles van Maurage. Maar zijn passie was L'Étincelle, de lagere school waar hij ook in het bestuur zat. Dehu financierde de sportzaal naast de school en de samenvoeging van drie locaties van de school tot één plek. Scholen zijn vaak het hart van een dorp en hij wilde niets liever dan een bruisend dorpsleven behouden. Dehu zocht een manier om zijn levenswerk na zijn dood voort te zetten. "Hij wilde waken over onze toekomst", vatte een vriend het samen.

De Koning Boudewijnstichting werkte samen met Dehu een oplossing uit die tegemoetkwam aan zijn wensen. Hij richtte het Fonds Familie Nicolas Dehu op, dat onderwijs- en vrijetijdsprojecten in Maurage steunt. Met zo'n individueel initiatief –het zogeheten Fonds op naam– kon hij zelf de doelen vastleggen, bepalen hoe lang de ondersteuning liep, hoe ze zou verlopen en in alle vrijheid beslissen over hoe dit Fonds zou beheerd worden. Voor de uitvoering, het beheer en de controle zorgt de KBS.

Dankzij dit Fonds werd bij de school Le Nid Colas opgericht, de enige crèche van het dorp, met plaats voor 42 kinderen. Het ontbreken van voorzieningen als deze zijn vaak de reden dat jonge gezinnen gemeenten als Maurage de rug toekeren. De erkende crèche kwam er met de steun van het Fonds, omdat de KBS de wens van Nicolas Dehu om zijn Maurage bruisend te houden, wil honoreren.

Vanuit datzelfde verlangen naar een gerust gemoed dacht Maria Van Deyck aan de KBS. Deze kinderloze weduwe, zorgzaam voor mens en natuur, wilde in Mechelen onder meer twee woningen met een groot binnengebied nalaten. Het terrein was al enkele generaties in het bezit van haar vaders familie. Haar moeder had er een handel in zaai- en plantgoed gehad en toen zij gestopt was had 'Mit' er een tuin van gemaakt. Haar man Roger, een mijnbouwingenieur, deelde haar interesse in natuur: ze brachten van hun reizen vaak scheuten mee die een plekje kregen in de tuin.

Dit kleine paradijs wilde ze niet verloren zien gaan. In haar testament duidde ze de Koning Boudewijnstichting aan als algemeen legataris voor haar nalatenschap, waaronder het patrimonium in de Nekkerspoelstraat in Mechelen. Wat de KBS met die gronden moest doen, stond er niet in. Maar al snel bleek dat Maria aan het eind van haar leven nog gesprekken had gehad met de stad over haar tuin, die ze koste wat kost wilde behouden.

De KBS wist wat gedaan. Toen project-ontwikkelaars kwamen aankloppen, wees de Stichting ze resoluut de deur, net als Maria Van Deyck gedaan had. De KBS zocht een duurzame oplossing: het binnengebied blijft eigendom van de Stichting die het groene karakter voor de lange termijn garandeert. Het stadsbestuur, dat instaat voor het onderhoud, krijgt het voor één symbolische euro in erfpacht. De buurtbewoners die tot voor kort enkel de kruinen van de bomen in de tuin

Crèche Le Nid Colas © Edith Frébutte

konden zien, kunnen nu in het park Van Deyck wandelen.

De adviseurs van het Centrum voor Filantropie van de KBS hebben bakken ervaring met de begeleiding van mensen die overwegen een deel van hun middelen te schenken bij leven of na hun dood na te laten voor het algemeen belang. Ze helpen al deze wensen om te zetten in een haalbaar en werkbaar project. Misschien willen ze erfgoed beschermen, armoede bestrijden of de democratie versterken, de strijd tegen een ziekte opdrijven, kansen voor kinderen stimuleren? Voor elke filantropische droom zoekt de KBS een regeling op maat.

Willen ze misschien bij het beheer betrokken blijven, zoals Bernard D'Haese? Dat kan! Hij kreeg als prille dertiger een 19de eeuwse site met arbeidershuisjes van zijn moeder in Heule, Kortrijk, in handen. Om te vermijden dat de huisjes apart zouden verkocht worden, of dat de weide naast de huisjes tot bouwgrond zou worden gemaakt, schonk hij dit stuk beschermd erfgoed aan de Koning Boudewijnstichting. De KBS engageerde zich om het te behouden zoals het is. D'Haese richtte bij de KBS het Fonds Watermolen op met middelen voor het onderhoud van de site. Zolang D'Haese het kan, wil hij betrokken blijven bij het reilen en zeilen. Maar zodra dat niet langer het geval is, weet hij dat zijn levenswerk in veilige handen is.

Een filantropiedroom vergt niet altijd vele tientallen miljoenen om doeltreffende resultaten op te leveren en levens te veranderen. Zoals het leven van de kinderen uit kwetsbare gezinnen die dankzij het Fonds Les Enfants de Blandain et du Home Louis Mertens-Don Bosco Blandain in Doornik een veilige plek vinden. Achter het Fonds gaat een bescheiden vrouw schuil, die zelf geen kinderen had en die wilde dat met haar spaargeld na haar dood kwetsbare kinderen een betere start konden krijgen in het leven.

Door samen te werken met de Koning Boudewijnstichting kunnen mensen dus tijdens hun leven of na hun dood bijdragen aan het algemeen belang, vanuit hun eigen wensen en verwachtingen. Wat ze schenken of nalaten gaat in een Fonds met het filantropische doel dat ze er zelf aan geven, en dat voor iedere filantroop anders is. Zo speelt de KBS haar dubbele rol, tegenover de schenker en tegenover de samenleving. •

Meer info?

Koning Boudewijnstichting
Centrum van de Filantropie -
philanthropy@kbs-frb.be -
02/549.02.31

Disclaimer

Dit is een publicatie van Leo Stevens & Cie, een beursvennootschap vergund door de NBB (Nationale Bank van België).

Deze publicatie mag niet beschouwd worden als 'onderzoek op beleggingsgebied' zoals bedoeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2007. Het is een publicitaire mededeling. De wettelijke voorschriften ter bevordering van de onafhankelijkheid van onderzoek op beleggingsgebieden zijn hierop niet van toepassing. Eventuele aanbevelingen zijn niet onderworpen aan een verbod om al voor de verspreiding van onderzoek op beleggingsgebied te onderhandelen.

Deze publicatie mag niet als persoonlijk beleggingsadvies beschouwd worden. Leo Stevens & Cie kan niet garanderen dat de in de publicatie behandelde financiële instrumenten voor u geschikt zijn. Mocht u op basis van deze publicatie overgaan tot een financiële transactie, dan draagt u hier zelf de volledige verantwoordelijkheid voor. Beleggen in financiële instrumenten (zoals aandelen) kan grote risico's inhouden. Alvorens tot een transactie over te gaan, moet een belegger beschikken over de nodige ervaring en kennis om de eventuele risico's die gepaard gaan met de transactie ten volle in te schatten, in staat zijn om deze risico's te dragen waarbij beseft moet worden dat het belegde kapitaal geheel of gedeeltelijk verloren kan gaan.

Medewerkers van Leo Stevens & Cie kunnen vóór de verspreiding van deze aanbevelingen handelen in het financieel instrument.

Eventuele rendementen die in deze publicatie vermeld werden, zijn gerealiseerd geworden in het verleden. Er is geen garantie dat zij ook in de toekomst behaald zullen worden. Men kan evenmin zeker zijn dat de beschreven scenario's, verwachtingen en risico's zullen uitkomen in de realiteit. Zij dienen als indicatief beschouwd te worden. De gegevens die in de publicatie vermeld worden, zijn louter informatief en kunnen aan veranderingen onderhevig zijn. Wisselkoersschommelingen kunnen vooropgestelde resultaten en rendementen beïnvloeden.

De publicatie geeft de analyse weer van de auteur op de vermelde datum. Hoewel de analyse gebaseerd is op volgens de auteur betrouwbare bronnen, kan de correctheid, volledigheid en actualiteit van de gebruikte informatie niet gegarandeerd worden.

Niets in deze publicatie mag gereproduceerd worden zonder de voorafgaande uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van Leo Stevens & Cie. Deze publicatie is onderworpen aan het Belgisch recht en aan de uitsluitende rechtsmacht van de Belgische rechtbanken.

Leo Stevens

PUUR & PERSOONLIJK VERMOGENSBEHEER

Leo Stevens
Vermogensbeheer met een pure & persoonlijke missie

Leo Stevens begeleidt u in het beheer van uw vermogen als geen andere financiële instelling in België: puur en persoonlijk.

Schildersstraat 33
2000 Antwerpen
T +32 3 242 03 70

info@leostevens.com
www.leostevens.com

